

นวัตกรรมการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน Communication innovation and political participation of the people

พระครูสุภัททิยญาณการ*, พริจักษ์ณ์ ฉันทวิริยสกุล**, สุขสร ทงที***, ปรัชญา บุตรสะอาด****
Phrakhrusuphatthakijjanukan*, Phirachak Chandhaviriyaskul**,
Suksan tongtee***, Praty butsaad****

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chonburi Sangha College

Received: November 23, 2022 Revised: August 23, 2024 Accepted: November 29, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานวัตกรรมการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน นวัตกรรม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และนวัตกรรมของมนุษย์จนแยกกันไม่ออก ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอุตสาหกรรมการผลิตและการบริการ ตลอดจนโครงสร้างทางสังคม อีกทั้งเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และเพิ่มพูนความสามารถเชิงการแข่งขันของประเทศ ในช่วงศตวรรษที่ผ่านมาโลกได้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่สำคัญอย่างก้าวกระโดดก่อนจะก้าวเข้าสู่ศตวรรษใหม่ การก้าวกระโดดดังกล่าว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางสังคมอย่างมาก และการเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมา ซึ่งนับจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ยิ่งมีความเร็วมากขึ้นทุกขณะ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางสังคมมากขึ้น ประเทศใดที่สามารถปรับตัวได้ทันก็ย่อมสามารถเจริญก้าวหน้าได้อย่างมั่นคง และหากมีการปรับตัวทางสังคมไปพร้อม ๆ กันด้วยแล้วก็ถือว่าเป็นการเร่งให้สังคมนั้นมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมากมายในแทบทุกวงการ โดยนวัตกรรมต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ทำให้ชีวิตสะดวกรวดเร็วมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยสร้างโอกาสในการเข้าถึงข่าวสารความรู้ได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: นวัตกรรม, การสื่อสาร, การเมือง,

Abstract

This course article the objective is to study innovation and politics. Innovation from the past to the present is inextricably linked with economy, society, politics and human innovation. As a result, the structure of the manufacturing and service industry has changed. As well as social structure It is also a driving force for the economy. Create economic growth and enhance the competitiveness of the country Over the past century, the world has experienced significant technological changes before entering the new century. Such a leap causing a huge change in society and changes lead to the creation of new innovations, which are based on scientific and technological advances. More and more speed every moment because more changes in the social structure any country that can adapt quickly will be able to progress steadily. And if there is social adaptation

at the same time, it is considered to accelerate the society to develop sustainably. Technological advances have caused many new innovations in almost every industry. Various innovations have played a role in human daily life. Make life more convenient and faster It also helps to create opportunities to access news and knowledge very well.

Keyword: innovation, communication, politics

บทนำ

นวัตกรรมเป็นจุดเริ่มต้นของเทคโนโลยี ขยายก็คือ ก่อนเป็นเทคโนโลยีได้นั้นต้องเป็นนวัตกรรมมาก่อนนั่นเอง ถ้าเปรียบเทียบแล้วก็เหมือนกับต้นกล้าที่จะเจริญเติบโตเป็นต้นไม้ใหญ่ ซึ่งเปรียบเทียบได้กับเทคโนโลยีถ้าต้นกล้าไม่เกิดต้นไม้อาจจะไม่เกิด ถ้านวัตกรรมไม่เกิดเทคโนโลยีก็อาจจะไม่เกิดเช่นกัน นับตั้งแต่ปี 2,000 เป็นต้นมา เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้มีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด ผู้คนสามารถเข้าถึงอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ตได้มากยิ่งขึ้น ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับพฤติกรรมของผู้คนที่เปลี่ยนไปในทุก ๆ มิติ รวมถึงมิติด้านการเมือง (Kenneth L., 2000) โลกและสังคมร่วมสมัยได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ตลอดมาจนถึงปัจจุบันด้วยแรงขับเคลื่อนสำคัญหลายประการ กระแสการเปิดเสรีและเชื่อมต่อหลายภาคส่วนของหลายสังคมเข้าหากันได้ถูกพัฒนาในหลายมิติ บนเส้นทางต่อเชื่อมของเทคโนโลยีการสื่อสารความสามารถและความเร็วสูงซึ่งถูกพัฒนาเร่งความเร็ว ตลอดจนความซับซ้อนในการเชื่อมต่อขึ้นหลายเท่าตัว เพื่อรองรับทุกกิจกรรมของชีวิตในศตวรรษที่ 21 และยังครอบคลุมลึกลงไปถึงชีวิตทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมือง ของผู้คนในสังคมร่วมสมัยของเราอย่างกว้างขวางทั่วถึงไปตามการต่อเชื่อมอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน

ทุกวันนี้ทุกคนอยู่ในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศการที่เทคโนโลยีด้านข้อมูลข่าวสารก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดยั้งเราจึงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ผู้ที่สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในยุคนี้ได้ ก็คือผู้ที่ปรับตัวได้เท่านั้น บางคนต้องปรับตัวมาก บางคนแค่ปรับตัวเพียงเล็กน้อย ที่ต้องทำเช่นนี้ก็เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุขทั้งในด้านหน้าที่การงาน และชีวิตส่วนตัวเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้อย่างสมบูรณ์แบบผู้ที่ไม่สามารถปรับตัวได้จะต้องกลายเป็นคนตกยุคหรือคนในยุคอื่นที่บังเอิญหลงมาอยู่ในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างช่วยไม่ได้เลยทีเดียว (ดำรงฤทธิ์ วิบูลกิจธนากร, และ จิตพิงษ์ สาร, 2550 : 11-12)

แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม

ปัจจุบันนวัตกรรมได้เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาอย่างมาก ซึ่งนวัตกรรมเป็นกระบวนการที่มาจากทางความคิดที่ตกผลึกออกมาจนกลายเป็นสิ่งที่นำไปสู่การพัฒนา การที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมที่เป็นกระบวนการทางความคิดเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและนำมาซึ่งความสำเร็จขององค์กรในยุคของการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ ในการศึกษาจึงได้มีแนวคิดที่หลากหลายเกี่ยวกับนวัตกรรมเกิดขึ้นอย่างมากมาย โดยมีผู้เชี่ยวชาญนักคิด นักวิชาการจาก หลากหลายสาขาอาชีพได้ให้ความหมายและคำนิยามไว้ในหนังสือ งานเขียน งานวิจัยต่าง ๆ โดยสามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

ความหมายของ “นวัตกรรม”

เพื่อเป็นการทำความเข้าใจถึงแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม ผู้เขียนจึงได้ทำการรวบรวมนิยามและความหมายที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมจากนักวิชาการ ดังนี้

นวัตกรรม (Innovation) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน คือคำว่า Innovate แปลว่า ทำสิ่งใหม่ขึ้นมา (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2547 : 3) ด้านสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของคำว่านวัตกรรมว่า คือ การผลิต การเรียนรู้และการใช้ประโยชน์ จากความคิดใหม่ให้เกิดผลทางเศรษฐกิจและสังคม โดยที่ความคิดใหม่นั้นเป็นของใหม่สำหรับหน่วยงานหรือหน่วยเศรษฐกิจซึ่งอาจเป็นบริษัท หน่วยงานของรัฐ อุตสาหกรรมหรือประเทศก็ได้ นวัตกรรมทำให้เกิด การขยายและ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการในตลาดที่เกี่ยวข้อง วิธีการผลิตและจำหน่ายแบบใหม่ และการเปลี่ยนแปลง การบริหารและทักษะของบุคลากร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถ ในการแข่งขัน การวิจัยและพัฒนา ตลอดจน การใช้เทคโนโลยีใหม่เป็นนวัตกรรมทางเทคโนโลยี (Technological Innovation) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของ นวัตกรรม แต่ในการนำมาใช้จะต้องรวมถึงการเปลี่ยนแปลงด้านการผลิต การบริหาร และการจำหน่ายจึงจะได้ผล (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2541 : 1) สอดคล้องกับนิยามความหมาย ของ สมบูรณ์ สงวนญาติ ที่ได้ให้ความหมายไว้ว่า “นวัตกรรม” เป็นศัพท์บัญญัติทางการศึกษา ดังปรากฏ หลักฐานในหนังสือประมวลศัพท์บัญญัติวิชาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ หน้า 95 คำที่ 368 ใช้แทน คำ Innovation ในภาษาอังกฤษ ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Innovate แปลว่า to renew หรือ to modify หมายถึง “ทำสิ่งใหม่ขึ้นมา” ส่วนคำว่า “นวัตกรรม” มีรากศัพท์มาจาก นว + อุตต (บาลี)= ใหม่ + กรรม (สันสกฤต)= การกระทำ การปฏิบัติ ความคิด หมายถึง ความคิดหรือการกระทำใหม่ ๆ ที่ นำมาใช้แก้ปัญหาในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ (สมบูรณ์ สงวนญาติ, 2534 : 14) และทัศนะของ กิริติ ยศยิ่งยง กล่าวว่า นวัตกรรม หมายถึง กระบวนการสร้างสรรค์คิดค้น พัฒนา สามารถนำไปปฏิบัติจริง และมีการ เผยแพร่ออกสู่ชุมชนในลักษณะเป็นของใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน หรือของเก่าที่มีอยู่เดิมแต่ได้รับการปรับปรุง เสริมแต่งพัฒนาขึ้นใหม่ ทำให้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ สามารถนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ได้ (กิริติ ยศยิ่งยง, 2552: 7) ด้าน พยัต วุฒิรงค์, กล่าวว่า “นวัตกรรม” คือสิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนในหน่วยงาน องค์การ ประเทศ หรือโลก และต้องสามารถนำมาใช้ได้จริง เพื่อสร้างให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม หรือ จิตใจเมื่อองค์การมีการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพิ่มขึ้น องค์การนั้นจะกลายเป็นองค์การนวัตกรรม ซึ่งเป็น องค์การรูปแบบใหม่ที่มีการปรับเปลี่ยนลักษณะองค์การที่สนับสนุนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และบุคลากร ในองค์การมีการเลือกใช้ความคิดใหม่ หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (พยัต วุฒิรงค์, 2557 : 12) ไชยยศ เรือง สุวรรณ, กล่าวว่า “นวัตกรรมคือวิธีการปฏิบัติใหม่ ๆ ที่แปลกไปจากเดิมโดยอาจจะได้มาจากการคิดค้นพบ วิธีการใหม่ ๆ ขึ้นมาหรือมีการปรับปรุงของเก่าให้เหมาะสมและสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ได้รับการทดลอง พัฒนา จนเป็นที่เชื่อถือได้แล้วว่าได้ผลดีในทางปฏิบัติ ทำให้ระบบก้าวไปสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น” (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2521: 14) และทัศนะของ จรูญ วงศ์สายันท์ กล่าวว่า “แม้ใน ภาษาอังกฤษเอง ความหมายก็ต่างกันเป็น 2 ระดับ โดยทั่วไป นวัตกรรม หมายถึง ความพยายามใด ๆ จะเป็นผลสำเร็จหรือไม่ มากน้อยเพียงใดก็ตามที่เป็นไปเพื่อจะนำสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิธีการที่ทำอยู่ เดิมแล้ว กับอีกระดับหนึ่งซึ่งวงการวิทยาศาสตร์แห่งพฤติกรรม ได้พยายามศึกษาถึงที่มา ลักษณะ กรรมวิธี และผลกระทบที่มีอยู่ต่อกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง คำว่า นวัตกรรม มักจะหมายถึง สิ่งที่ได้้นำความเปลี่ยนแปลง ใหม่เข้ามาใช้ได้ผลสำเร็จและแผ่กว้างออกไป จนกลายเป็นการปฏิบัติอย่างธรรมดาสามัญ (จรูญ วงศ์สายันท์, 2520 : 37)

ด้านนักวิชาการต่างประเทศได้ให้ความหมายของนวัตกรรมไว้พอสังเขป ดังนี้

ทอมัส ฮิวส์ ให้ความหมายว่า “นวัตกรรม” เป็นการนำวิธีการใหม่ ๆ มาปฏิบัติหลังจากได้ผ่านการทดลองหรือได้รับการพัฒนามาเป็นขั้น ๆ แล้ว โดยเริ่มมาตั้งแต่การคิดค้น (Invention) การพัฒนา

(Development) ซึ่งอาจมีการทดลองปฏิบัติก่อน (Pilot project) แล้วจึงนำไปปฏิบัติจริง ซึ่งแตกต่างไปจากการปฏิบัติเดิมที่เคยปฏิบัติมา (Thomas, 1987) ส่วน มอร์ตัน ให้คำนิยามของคำว่า นวัตกรรมไว้ในหนังสือ Organizing for Innovation ของเขาว่า นวัตกรรม หมายถึง การทำให้ใหม่ขึ้นอีกครั้ง (Renewal) ซึ่งหมายถึงการปรับปรุงของเก่าและการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ตลอดจนหน่วยงานหรือองค์กรนั้น ๆ นวัตกรรมไม่ใช่การจัดหรือล้มล้างสิ่งเก่าให้หมดไป แต่เป็นการปรับปรุงเสริมแต่งและพัฒนาเพื่อความอยู่รอดของระบบ (Morton, 1971)

กล่าวโดยสรุป “นวัตกรรม” จึงหมายถึงความคิด การปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยมีใช้มาก่อน หรือเป็นการพัฒนาดัดแปลงมาจากของเดิมที่มีอยู่แล้ว ให้ทันสมัยและใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อนำนวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้การทำงานนั้นได้ผลดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าเดิม

การสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมืองมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ชัดเจนและรัดกุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารให้กลุ่มคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับรู้ข้อมูลต่าง ๆ ตามความเป็นจริง

ความเป็นการเมือง

การเมือง หมายถึง รัฐ คือ ชุมชนของมนุษย์ที่มีบุคคลจำนวนมากมาอาศัยอยู่ร่วมกัน และได้ทำการกำหนดเขตแดนอันเป็นที่อยู่อาศัยในดินแดนที่มีอาณาเขตที่แน่นอน โดยอยู่ภายใต้การปกครองเดียวกัน ที่ก่อให้เกิดความเป็นระเบียบร่วมกันแก่ชนในสังคม

นวัตกรรมทางการเมือง คือการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไปในรูปแบบใหม่ หรือการยกเลิกรูปแบบทางการเมืองแบบเดิมเพื่อเปลี่ยนเป็นรูปแบบใหม่ ประกอบด้วยนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการเมือง ที่หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในรูปแบบใหม่ผ่านการใช้อุปกรณ์หรือเครื่องมือทางการเมืองเพื่อดำรงรักษาไว้ซึ่งสังคมทางการเมืองหรือรัฐ และเทคโนโลยีทางการเมือง คือ อุปกรณ์หรือเครื่องมือทางการเมืองที่มีการประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมาโดยมนุษย์เพื่อรักษาและดำรงไว้ซึ่งสภาพทางสังคมการเมืองหรือรัฐ (ชินนิตร์ เจริญสูตร, 2560 : 67-99) ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ นัยนา รัตนสุวรรณชาติ และคณะ กล่าวไว้ว่า นวัตกรรมการเมือง คือ รูปแบบของกฎระเบียบ การปฏิรูปสถาบัน ทิศทางของสังคมและธรรมาภิบาล นอกจากนี้การสนับสนุนเทคโนโลยีจากประเทศตะวันตกให้ประเทศญี่ปุ่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ทำให้เป็นการจัดการวางพื้นฐานให้กับการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก (นัยนา รัตนสุวรรณชาติ และคณะ , 2562 : 38)

แนวคิดการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมืองเป็นศาสตร์ที่มีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่ยุคกรีกโบราณ ซึ่งเน้นในเรื่องวาทวิทยาการเมือง และจริยธรรม เป็นการนำการโฆษณาชวนเชื่อมาผสมผสานกับเนื้อหาทางการเมืองและการสื่อสารเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางการเมือง การสื่อสารกับรัฐศาสตร์เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเพราะการสื่อสารเป็นพื้นฐานของศาสตร์สาขาต่าง ๆ ส่วนรัฐศาสตร์เป็นการศึกษาวิชาการเมือง เป็นเรื่องของการพูด หรือการเกิดปฏิกริยาสัมพันธ์ของมนุษย์ วิธีการศึกษาการสื่อสารทางการเมืองจึงต้องพิจารณาการสื่อสารทั้งในฐานะที่เป็นศาสตร์และศิลป์ของการสื่อสาร

การสื่อสาร เป็นพฤติกรรมพื้นฐานซึ่งมีความจำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การสื่อสารนั้นเป็นรากฐานของกิจกรรมทางสังคมและการเมืองทุกชนิด มนุษย์ต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายของตนเอง และอาศัยการสื่อสารเพื่อให้การอยู่ร่วมกันกับคนใน

สังคมเป็นไปโดยปกติสุข โดยแท้จริงแล้ว มนุษย์ทำการสื่อสารกันอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะผ่านทางการพูดหรือการกระทำ การสื่อสารจึงเป็นสิ่งที่มนุษย์ให้ความสำคัญและสนใจศึกษา เพราะไม่ว่าจะทำสิ่งใดล้วนต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ทั้งสิ้น รวมทั้งช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่รอดได้ และเป็นปกติสุขในสังคม (ทัศนีย์ เจนวิถีสุข, 2554 : 38)

ความหมายของการสื่อสาร

การสื่อสารหรือการติดต่อนั้นตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Communication” มาจากภาษาละตินว่า Communism ซึ่งแปลว่า “ร่วม” หรือขยายความเป็น Commencer ซึ่งหมายถึง การสร้างความร่วมกันหรือความคล้ายคลึงกัน

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสื่อสาร คือกระบวนการสำหรับแลกเปลี่ยนสารรูปแบบอย่างง่ายของสาร คือ จะต้องส่งจากผู้ส่งสารหรืออุปกรณ์เข้ารหัส ไปยังผู้รับสารหรืออุปกรณ์ถอดรหัส อาจอยู่ในรูปแบบของท่าทางสัญลักษณ์ บางอย่างอยู่ในรูปแบบของภาษา การสื่อสารเกิดจากความต้องการที่คนจะส่งข้อมูลหากัน การศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารอาจจำแนกได้หลายหมวดหมู่ และการสื่อสารนั้นสามารถหมายถึงการรับรู้ การมองเห็น การสัมผัส ซึ่งการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพที่ดีจำเป็นต้องเข้าใจวิธีการถอดรหัสที่ตรงกันทั้งสองฝ่าย (ผู้ส่งสารและผู้รับสาร) ยกตัวอย่างเช่นการสื่อสารที่มีภาษาเดียวกัน (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2565) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การสื่อสาร ก็คือ การที่มนุษย์พยายามที่จะแลกเปลี่ยน (Share) ข้อมูลข่าวสาร (Information) ความคิด (Idea) และทัศนคติ (Attitude) ซึ่งกันและกัน (Wilbur Schramm, 1974 : 23)

ความหมายของการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะสามารถเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นหรือทัศนคติของบุคคลตลอดจนอาจทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและแบบแผนแห่งความเป็นอยู่ในสังคมได้ ในทำนองเดียวกันการสื่อสารทางการเมืองเองก็เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาทางการเมืองของระบบการเมืองด้วยเช่นกัน กล่าวคือ การสื่อสารทางการเมืองจะทำให้ประชาชนได้รับรู้ และเรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ทางการเมือง เมื่อประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ก็อาจจะก่อให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งนับได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญและจำเป็นของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบบการเมือง จะทำให้รัฐบาลสามารถรับรู้ถึงความต้องการของประชาชนและสามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนได้อย่างถ้วนทั่ว (พฤติสาณ ชุมพล, 2546 : 181)

การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) เป็นศาสตร์ที่มีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่ยุคกรีกโบราณ ซึ่งเน้นในเรื่องวาทวิทยา (Rhetoric) การเมือง และจริยธรรม เป็นการนำการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) มาผสมผสานกับเนื้อหาทางการเมืองและการสื่อสารเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางการเมือง การสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นแนวทางการศึกษาที่ตระหนักถึงการสื่อสารในฐานะเครื่องมือของการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อนำไปสู่เป้าหมายทางการเมือง โดยอาศัยการสื่อสารสร้างแนวทางการยอมรับขึ้นในกลุ่มประชาชน ผู้รับสาร ซึ่งในการดำเนินการทางการเมืองการปกครองของทุกสังคมจะมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการสื่อสารทางการเมืองไม่ลักษณะใดก็ลักษณะหนึ่ง ทำให้เกิดการทำหน้าที่ของระบบการเมือง (สุภาพรณ์ ตังอินทร์, 2553 : 14) การสื่อสารทางการเมือง เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทัศนคติความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ทางการเมืองระหว่างบุคคลก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคม โดยระบบการเมืองหรือรัฐบาลจะได้หาช่องทางให้ประชาชน

ได้รับทราบนโยบายและกิจกรรมของรัฐบาลกับการที่ประชาชนจะได้เรียนรู้ถึงนโยบายและกิจกรรมต่างๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชนโดยที่

- 1) เกี่ยวข้องกับบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปหรือมากกว่านั้น
- 2) เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมือง
- 3) เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันทางการเมือง (พุทธิสาน ชุมพล, 2546: 182)

อัลมอนต์ และพาวเวลล์ (Almond and Powell) อธิบายว่า การสื่อสารทางการเมือง คือ หน้าที่ของระบบในขั้นพื้นฐาน (Basic System Function) ซึ่งจะมีผลในการรักษา และเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองและโครงสร้างทางการเมือง ความจริงแล้วอาจกล่าวได้ว่า ความเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่ในระบบการเมืองมีส่วนเกี่ยวข้องกับเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของการสื่อสารซึ่งมักเป็นทั้งในรูปของต้นเหตุและผลลัพธ์ (Almond, 1978) สอดคล้องกับทัศนะของ วอร์เรน เค อกรี และคณะ (Warren K. Agree) มองการสื่อสารทางการเมืองว่า เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทัศนะและความคิดเห็นตลอดจนประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างบุคคล การสื่อสารทางการเมืองนับเป็นกระบวนการพิเศษ ที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมือง และทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมือง (Warren K. 1976) และทัศนะของ ไมเคิล รัช และฟิลิป เฮช อัลทอฟฟ์ (Michael Rush and Phillip H. Althouh) มองว่า การสื่อสารทางการเมือง หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการเมืองจากส่วนหนึ่งของระบบการเมืองไปยังอีกส่วนหนึ่งของระบบการเมืองและเป็นการถ่ายทอดระหว่างระบบสังคมกับระบบการเมือง (Michael Rush and Phillip H. Althouh, 1971) และ เดนต์ตัน และ วัตต์เวิร์ด (Denton and Woodward) ได้ให้ความหมายของคำว่า การสื่อสารทางการเมือง คือ การสนทนา และเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างบริสุทธิ์ เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะ (อย่างเช่นรายได้, ภาษีอากร), อำนาจหน้าที่อย่างเป็นทางการ (อำนาจในทางตุลาการ, นิติบัญญัติ และบริหาร) และการให้ข้อมูลที่โหดอย่างใดอย่างหนึ่งตามอำนาจหน้าที่นั้น ๆ (Brian McNairy, 2003) ด้าน คาร์ล ดับบลิว ดอยช์ (Karl W. Deutsch) ได้ชี้ให้เห็นถึงการสื่อสารและการควบคุมว่าเป็นเรื่องสำคัญยิ่งของระบบการเมืองเปรียบเสมือนเส้นใยแมงมุมของการสื่อสารทางการเมือง หรือเรียกว่าเป็นเสมือนเส้นประสาท (The Nerves of Government) ของระบบการเมือง ทั้งนี้เขาได้อธิบายถึงกระบวนการสื่อสารทางการเมืองว่า เป็นเรื่องของการแสดงออกซึ่งความเรียกร้องต้องการของประชาชน การตอบสนองของรัฐ อันนำไปสู่การตัดสินใจ อันเป็นผลจากการสื่อสารทางการเมืองในสังคมนั้น ระบบการเมืองจะสามารถดำรงคงอยู่ และมีบูรณภาพได้ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถที่จะ “ตอบสนอง” ต่อการเรียกร้องต้องการทางการเมืองการสื่อสารทางการเมืองเป็นตัวกลางหรือสื่อกลางระหว่างสมาชิกของระบบการเมืองกล่าวคือ เป็นช่องทางในการเสนอข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการตัดสินใจและนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล ให้ประชาชนได้รับรู้ ในขณะเดียวกันก็จะเป็นกระบวนการในการนำเอาข้อเรียกร้อง และความต้องการของประชาชนไปให้รัฐบาลได้รับรู้เช่นกัน (อาคม สุวรรณกันทา, 2542: 424)

แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) เป็นกระบวนการที่สาธารณชนมีความเป็นห่วงกังวล มีความต้องการและมีทัศนคติที่จะมีส่วนร่วมกับการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความหมายใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในลักษณะเป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ความหมายในอีกลักษณะ

คือ การรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการโดยโครงการจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน (ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2543: 15)

การมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงทัศนะ และมีส่วนตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเอง ปัญหาและความต้องการของประชาชนจึงจะได้รับการตอบสนองด้วยการมีส่วนร่วม และเป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2545: 31)

จุดมุ่งหมายของกระบวนการมีส่วนร่วม คือ การให้ข้อมูลต่อสาธารณชนและให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายของรัฐและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเป็นการกระจายอำนาจ เป็นประชาธิปไตยอย่างกว้างซึ่งอาจสรุปหลักการของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมได้คือ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองและการบริหาร มีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรให้เท่าเทียมกันมีโครงสร้างการทำงานที่สามารถตรวจสอบได้และการมีส่วนร่วมของประชาชนมีทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

สำหรับวิธีการแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้หลายวิธีจากต่ำสุดไปหาสูงสุด เช่น ระดับการให้ข้อมูล ระดับการศึกษาหรือ ระดับการร่วมปฏิบัติหรือระดับการควบคุมโดยประชาชน ซึ่งถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับสูงสุด

สำหรับกระบวนการมีส่วนร่วม (Process of Participatory Democracy) สามารถจัดแบ่งขั้นตอนได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นที่หนึ่ง มีส่วนร่วมในการวางแผน ประกอบด้วยการรับรู้การเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผน และร่วมวางแผนกิจกรรม
2. ขั้นที่สอง มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ/ดำเนินการ และการตัดสินใจ
3. ขั้นที่สาม มีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์หรือผลของกิจกรรม
4. ขั้นที่สี่ มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลโครงการกิจกรรมต่าง ๆ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2545: 32)

การมีส่วนร่วมในนโยบายสาธารณะ

“นโยบายสาธารณะ” เป็นแนวทางการดำเนินกิจกรรมของรัฐบาล ทั้งการดำเนินกิจกรรมของรัฐบาลในอดีต ปัจจุบัน หรือในอนาคต โดยรัฐบาลจะเลือกแนวทางที่จะได้นำมาเป็นกรอบในการดำเนินงานของรัฐบาล เพื่อแก้ไขปัญหาให้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และความต้องการของประชาชน (ศุภชัย ยาวะประภา, 2548)

นโยบายสาธารณะมีความสำคัญต่อประชาชน และมีความเกี่ยวข้องกับการเมืองโดยประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในนโยบายสาธารณะผ่านกลไกการเมืองต่าง ๆ เช่น ผ่านพรรคการเมือง นักการเมือง ระบบราชการ ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น นโยบายสาธารณะจึงเป็นผลผลิตของการเมืองที่ส่งผลสำคัญต่อวิถีชีวิต และคุณภาพชีวิตของประชาชน (ปัทมา สุปกัปปัง, 2553)

การมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

การเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชน เป็นการให้สิทธิกับประชาชนมีส่วนร่วมในการริเริ่มเสนอแนะ (Initiatives) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติรับรองสิทธิการ

เข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาในการเสนอกฎหมายไว้เป็นครั้งแรกในมาตรา 170 (ปัทมา สุปกัมปัง, 2553)

หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทย และหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อซึ่งประธานรัฐสภาจะรับไว้พิจารณา กรณีการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ 2540 นั้น ส่วนใหญ่พบว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อไม่ครบ 50,000 คน แต่นับว่าเป็นก้าวแรกของการมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชน ซึ่งต่อมา ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้แก้ปัญหของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายเป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คน สามารถเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาในการเสนอกฎหมายได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 170)

การมีส่วนร่วมในการออกเสียงประชามติ

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ให้ความหมายของคำว่า “การออกเสียงประชามติ” (Referendum) หมายถึง กระบวนการตัดสินใจในการแสดงความเห็นของประชาชนด้วยการออกเสียงลงคะแนน เพื่อตัดสินใจว่าจะให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ ในเรื่องที่มีความสำคัญ และมีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติ หรือกระทบต่อสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชน และถือเป็นการถ่วงดุลอำนาจขององค์กรหรือสถาบันที่เป็นตัวแทนของประชาชนมิให้ดำเนินการใด ๆ โดยพลการการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมืองโดยการออกเสียงประชามติได้เคยเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว คือ การให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว), 2549)

ซึ่งต่อมาได้ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 อย่างไรก็ดี แม้ว่าการออกเสียงประชามติเป็นรูปแบบของประชาธิปไตยทางตรงที่ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในเรื่องที่มีความสำคัญได้โดยตรง และถือเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีความสำคัญเพื่อรักษาสีทธิเสรีภาพและประโยชน์สาธารณะของประชาชนโดยยึดโยงกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ แต่การออกเสียงประชามติยังคงพบปัญหาบางประการเช่นเดียวกับกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่งอาจมีปัจจัยภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องได้ เช่น พรรคการเมือง หรืออำนาจเศรษฐกิจ เป็นต้น

การมีส่วนร่วมในการต่อต้านโดยสันติวิธีซึ่งการกระทำใด ๆ ที่ให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยไม่เป็นไปตามวิถีทางตามรัฐธรรมนูญรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 63 และพุทธศักราช 2550 มาตรา 68 ได้กำหนดหลักการแห่งสิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญไว้ในหมวดของสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย โดยมีความมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยห้ามมิให้บุคคลใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หากบุคคลหรือพรรคการเมืองใดทราบถึงการกระทำดังกล่าวสามารถเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดไต่สวนข้อเท็จจริง และยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้พิจารณาวินิจฉัย และการกระทำดังกล่าวได้ โดยพรรคการเมืองใดที่เป็นผู้กระทำการดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองนั้นเลิกกระทำการดังกล่าว และขณะเดียวกันศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นเสียได้

ในช่วงที่มีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พบว่าได้มีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการใช้สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญของประชาชนในการต่อต้านโดยสันติวิธี ซึ่งการกระทำใด ๆ ที่ให้ได้มาซึ่งอำนาจโดยไม่เป็นไปตามวิถีทางตามรัฐธรรมนูญน้อยกว่าในช่วงที่มีการบังคับใช้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ทั้งนี้เนื่องจากแนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่มีการวินิจฉัยให้การใช้สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญของประชาชนผู้ทราบ หรือรู้เห็นถึงการกระทำดังกล่าวสามารถใช้สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญได้โดยตรง โดยไม่ต้องเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อน (แนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่, 15-18/2556)

โดยแนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญสรุปสาระสำคัญได้ว่า สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญเป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่ผู้ทราบการกระทำ ของบุคคลหรือพรรคการเมือง ยื่นคำร้องขอให้มีการตรวจสอบการกระทำดังกล่าวได้สองช่องทาง คือ หนึ่ง เสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริง และสอง ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว ซึ่งเป็นสิทธิของผู้ร้องที่จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรง (แนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 15-18/2556)

การมีส่วนร่วมอื่น ๆ (เช่น เสรีภาพในการชุมนุม สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น)

เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะได้รับการบัญญัติและรับรองในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2540 มาตรา 44) และพุทธศักราช 2550 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550 มาตรา 63) ไว้อย่างชัดเจน โดยมีลักษณะองค์ประกอบด้านเนื้อหาและด้านรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน เช่น ด้านเนื้อหาจะต้องเป็นการชุมนุมโดยสงบ/สันติ ปราศจากอาวุธ ในสถานที่สาธารณะ ซึ่งในสภาวะการณ์ปกติ รัฐไม่อาจแทรกแซงจำกัดเสรีภาพนี้ได้เลย แต่หากเป็นการชุมนุมในที่สาธารณะรัฐก็จำเป็นต้องแทรกแซง เพื่อคุ้มครองความสงบของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะได้

สำหรับสิทธิ เสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็น ก็ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านอื่น ๆ ที่ได้รับการรับรองตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฯ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลหรือสื่อมวลชน ซึ่งเป็นสาระสำคัญของสังคมประชาธิปไตยจะได้รับความคุ้มครองปราบเท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐธรรมนูญ และไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งหากผู้ใดใช้สิทธิผิดไปจากวัตถุประสงค์แห่งสิทธิ ย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองตามความมุ่งหมายของกฎหมาย

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะและสิทธิ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นสิทธิ เสรีภาพที่ได้รับการบัญญัติและรับรองคู่กับประเทศที่ใช้ระบอบประชาธิปไตย และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนจะได้รับ และสามารถใช้สิทธิของตนได้ปราบเท่าที่ไม่ล่วงละเมิดสิทธิ เสรีภาพของบุคคลอื่น

การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

นอกจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวข้างต้นแล้วการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของประชาชนก็เป็นอีกกลไกหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่สำคัญ ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติรับรองไว้ในหมวดของการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งจะเป็นการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้ประธาน ป.ป.ช.ส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติเป็นของแผ่นดินต่อไป

นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของประชาชนยังสามารถใช้สิทธิผ่านองค์กรอิสระต่าง ๆ เช่น ผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเมื่อมีการร้องเรียนของประชาชน

หรือมีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาและสอบสวนโดยไม่มีการร้องเรียนได้ ทั้งนี้อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นไปตามที่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ กำหนด

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การกระทำใด ๆ ก็ตามที่เกิดโดยความเต็มใจไม่ว่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ก็ตาม และไม่ว่าจะมีการจัดการอย่างไรเป็นระเบียบหรือไม่ และไม่ว่าจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือว่ามีความต่อเนื่องกัน จะใช้วิธีที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ถูกต้อง เพื่อผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐหรือต่อการบริหารงานของรัฐ การมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงมีความสำคัญต่อการที่จะพัฒนาประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก คือ การทำให้ผู้ปกครองและผู้ที่ถูกปกครองได้มีโอกาสในการทราบความต้องการของกันและกัน อย่างแท้จริงทำให้การดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลตอบสนองต่อผู้เป็นเจ้าของประเทศในการดำเนินของเศรษฐกิจ การเมืองรวมไปถึงสังคม

บทสรุป

จากแนวคิดต่าง ๆ ข้างต้นพอสรุปได้ว่า นวัตกรรมการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน นวัตกรรมเป็นส่วนสำคัญในการถ่ายทอดข้อมูลและข่าวสารทางการเมืองหรือแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลอันเกี่ยวกับการเมืองโดยตรง ระหว่างสมาชิกในระบบการเมือง ทั้งในแง่ของปัจเจกบุคคลและคณะบุคคลกับรัฐบาล ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งการสื่อสารระหว่างสถาบันการเมืองต่าง ๆ เช่น รัฐบาล สมาชิกผู้แทนราษฎร พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ กับประชาชน การสื่อสารระหว่างนักการเมืองกับประชาชน และระหว่างนักการเมืองกับสถาบันทางการเมืองไปยังส่วนอื่น ๆ ของระบบการเมือง เป็นต้น การสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญ ที่มีผลต่อการรักษาสุขภาพ และการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมือง และโครงสร้างทางการเมืองในระบบการเมืองนั้น ๆ นอกจากนี้ การสื่อสารทางการเมืองยังมีบทบาทสำคัญ ในการพัฒนาทางการเมืองไปสู่ระบอบประชาธิปไตย ซึ่งในแต่ละสังคมจะเกิดขึ้นได้หรือไม่เพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับระดับการพัฒนาและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารทางการเมืองเป็นประการสำคัญ

นวัตกรรมเทคโนโลยีได้มีส่วนสำคัญทำให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น เพราะต้นทุนในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นลดลง ซึ่งหากหน่วยงานภาครัฐมีการออกแบบช่องทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง จะทำให้การบริหารงานของภาครัฐสามารถตอบสนองตรงตามความต้องการของประชาชน ในขณะเดียวกันภาคประชาชนก็จับตามองการทำงานของภาครัฐมากขึ้น และพร้อมแสดงความไม่พอใจต่อการทำงานของภาครัฐผ่านช่องทางออนไลน์ กล่าวโดยสรุปนวัตกรรม คือ เครื่องมือหรือกระบวนการในการสร้างความเปลี่ยนแปลงภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนวัตกรรมทางการเมือง เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับนโยบาย โครงสร้างองค์การ ระบบ รูปแบบ และกระบวนการจัดการในองค์การ ซึ่งปัจจุบันจะเห็นได้ว่าภาครัฐมีการนำนวัตกรรมต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการบริหารงานที่มากขึ้นเพื่อให้การทำงาน การบริหารงานของรัฐเกิดความคล่องตัวและสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ถือว่าเป็นหลักการสำคัญอย่างหนึ่งในระบอบประชาธิปไตย ที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการตัดสินใจ และการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐ คือ ทำให้ผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองได้มีโอกาสทราบความต้องการของกันและกันอย่างแท้จริง ทำให้การดำเนินนโยบายของรัฐตอบสนองต่อผู้เป็นเจ้าของประเทศในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและ

สังคม ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงมีความสำคัญต่อการเมืองการปกครองในฐานะเป็นเครื่องชี้วัด การตัดสินใจ เพิ่มความรับผิดชอบ สร้างและพัฒนา สนับสนุนแก่การบริหารประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้เกิด การยอมรับแนวคิดวิธีการใหม่ ๆ ในการบริหารประเทศอย่างยั่งยืนและสันสุข การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงมีความสำคัญต่อการบริหารประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- การออกเสียงลงประชามติตามความแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 มาตรา 29 วรรคสอง.
- กิริติ ยศยิ่งยง. (2552). **องค์กรแห่งนวัตกรรม แนวคิด และกระบวนการ**. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรรยา วงศ์สายันท์. (2520). **นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา,
- ชนินทร เพ็ญสุตร. (2560). **ประเทศไทย 4.0 บริบททางเศรษฐกิจ และการเมือง. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์**.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2521). **หลักการทฤษฎีเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ประสานการพิมพ์.
- ดำรงฤทธิ์ วิบูลกิจจนกร และจิตติพงษ์ สาธ. (2550). **ความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับนโยบายและทิศทางของการใช้ไอซีทีในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ทัศนีย์ เจนวิไลสุข. (2554). **การสื่อสารเชิงพุทธกับการเปลี่ยนแปลงสังคม**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นัยนา รัตนสุวรรณชาติ, เขมมาวีร์ รักษ์ชูชีพ, ศิริภัสสรค์ วงศ์ทองดี. (2562). **นวัตกรรมการเมือง. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย**. 11(3).
- แนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 15-18/2556.
- แนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 15-18/2556 และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 1/2557.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2545). **สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540) หมวดทั่วไป เรื่อง 1. เจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพมหานคร: องค์การคุรุสภา.
- ปัทมา สุปก่าปัง. (2553). **การมีส่วนร่วมของประชาชนชาวไทยในรอบทศวรรษที่ผ่านมา: (ออนไลน์)**. สำนักข่าวอิศรา. 2 มิถุนายน 2558 <http://www.isranews.org/south-news/stat-history/256-articles/13788-2010-07-30-09-1902.html?pop=1&print=1&tmpl=component>
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2543). **กระบวนการพัฒนาและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- พยัต วุฒิรงค์. (2557). **การจัดการนวัตกรรม: ทรัพยากร องค์การแห่งการเรียนรู้ และนวัตกรรม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พฤทธิสาณ ชุมพล. (2546). **ระบบการเมือง: ความรู้เบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 44, 63, 170.

- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2565). **การสื่อสาร**. (ออนไลน์), สืบค้น 20 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://th.wikipedia.org/wiki>
- ศุภชัย ยาวะประภาส. (2548). **นโยบายสาธารณะ**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบูรณ์ สงวนญาติ. (2534). **เทคโนโลยีทางการเรียนการสอน**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ครั้งที่ 3 หน่วยศึกษานิเทศก์กรมฝึกหัดครู. เทคโนโลยีทางการเรียนการสอน.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2547). **การจัดการนวัตกรรมสำหรับนักบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2541). **นวัตกรรม ความสำเร็จของประเทศไทยในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.
- สุภาภรณ์ ตังอินทร์. (2553). **กลยุทธ์การสื่อสารของสมาชิกรัฐสภา (ส.ว.) ที่เคยดำรงตำแหน่งกำนัน**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อาคม สุวรรณกันทา. (2542). **การรายงานข่าวสืบสวนทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยและผลกระทบต่อการรับรู้ของสังคม**. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Almond, G.A. and Powell G.B. (1978). **Comparative Politics: Political Communication**. Boston: little Brown.
- Brian McNair. (2003). **An Introduction to Political Communication**. London: Routledge.
- Kenneth L. (2000). **Hacker and Jan Van Dijk**. Digital Democracy. New Delhi: SAGE.
- Micheal Rush and Phillip H. (1971). **Althoff, An Introduction to Political Sociology**. London: Thomas Nelson and Sons Limited.
- Morton, J.A. (1971). **Organizing for innovation: A systems approach to technical management**. New York: McGraw-Hill.
- Thomas, Hughes. (1987). **The Social Construction of Technological Systems: New Directions in the sociology and History of Technology**. Cambridge: M. I. T. Press.
- Warren K. Agree, Phillip H. (1976). **Although and Edwin Emery, Introduction to Mass Communication**. New York: Harper & Row.
- Wilbur Schramm. (1974). **The Process and Effects of Mass Communication**. Urbana: University of Illinois Press.